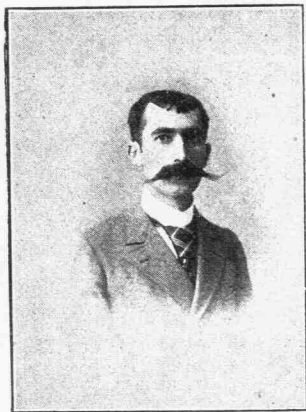

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

Α'.

Εἰς ἐπιδοτίμων ἐπαναδότης

ΕΙΝΕ ὁ γνωστός ἤδη ἐκταῦθα καὶ τῇ Ἑσπερίᾳ νεαρὸς Ἕλλην **Κωνσταντῖνος Λυκούρτας**. Ἐκ τε τῶν ἐν τῷ «Παρνασσῶ» γενομένων διαλέξεων καὶ ἐξ ὧσων ἔγραψε πρό τινος ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἐγένετο ἤδη γνωστὸν ὅτι ὁ κ. Λυκούρτας ἐξέθετο ἐν μακρᾷ συγγραφῇ νέαν περὶ κινήσεως καὶ λειτουργίας ἐν τῷ σύμπαντι θεωρίαν, ἣν ἐκάλεσε σύστημα τῆς ὀρμεμφύτου κινησεως. Τὰ πορίσματα τοῦ καινοτόμου μαθηματικοῦ, ἐξαγόμενα ἀπὸ ὑπολογισμοῦ μαθηματικῶς ἐξηκριβωμένου, παρέχοντα δέ,

κατὰ τρόπον καινοφανῆ, ἀπλούστατον καὶ ἀληθῶς παράδοξον, τὴν λύσιν ὄλων τῶν ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ φαινομένων, διήγειρε τὴν προσοχὴν, οὐ μόνον τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων σοφῶν, κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον ὀλίγῳ βραδύτερον μετὰ τὰς ἀνακοινωθείσας ἀνατρεπτικὰς θεωρίας τοῦ κ. Λυκούρτα, ἄλλος κορυφαῖος ἀστρονόμος ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ κατὰ πε-

ρίεργον ὄντως σύμπτωσιν συνετάραττε τὸν ἐπιστημονικὸν τῆς Εὐρώπης κόσμον διὰ νέων θεωριῶν καὶ οὗτος, ἀλλ' ὁμοίων κατὰ τὴν βᾶσιν πρὸς τὸ τοῦ ἡμετέρου Ἑλληνοσ, καὶ δι' ὧν κατασειόνται ἐπίσης τὰ θεμέλια τῶν ἕως τοῦδε κρατούντων ἀστρονομικῶν δογμάτων. Εὐτυχῶς διὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν φιλοτιμίαν ὁ Ἑλληνο μαθηματικὸς προηγήθη τοῦ Εὐρωπαϊοῦ σοφοῦ, πρῶτος ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καθεστῶτος ἐν τῇ σφαιρᾷ τῆς ἀστρονομίας.

Τὸ συμβούλιον τοῦ δήμου Ἀθηναίων, ἀναγνωρίσαν τὴν σπουδαϊότητα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Λυκόρτα, προθύμως ἐψήφισε τὴν δαπάνην διὰ τὴν μετάφρασιν, ἣτις ἀνατεθεῖτα εἰς δοκίμους μεταφραστὰς ἐπερατώθη πρὸ μικροῦ· πρόκειται δ' ἤδη τὸ ἔργον ἐκδιδόμενον γαλλιστί, νὰ ἀποσταλῆ πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ἀκαδημαϊκοῦς.

Δὲν εἶνε ἡμῖν εὐχερές, ἵνα ποιήσωμεν ἐκτενῆ ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου, ἀφ' οὗ ἄλλως τε ἐντὸς ὀλίγου μέλλει νὰ τεθῆ ὑπὸ τὴν βᾶσανον τῶν ἀστρονόμων τῆς Ἑσπερίας μόνων ἀρμοδιῶν, ἵνα ἐξενέγκωσι τὴν γνώμην των ἐπὶ τοιοῦτου ὑψηλοῦ ζητήματος· κρίνομεν ὅμως ἐπίναγκες ἐν γενικαῖς γραμματαῖς, νὰ ἐκθέσωμέν τινα περὶ τῆς νέας θεωρίας.

Ὁ κ. Λυκόρτας καταπολεμεῖ, ὡς γνωστὸν, καὶ ἀποδεικνύει ἐκ βᾶθρων ἐσφαλμένων τὸ ἐπικρατοῦν Νευτώνειον σύστημα τῆς παγκοσμίου ἐλξέως. Εἰσάγει νέας ἀρχὰς καὶ νέους νόμους περὶ αἰωνίας κινήσεως τῆς ὕλης κατὰ καμπυλόγραμμον κανονικὴν κίνησιν. Ἀποκρούει ἐπομένως τὰς πολλαπλὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν· μίαν καὶ μόνην δεχόμενος ταχύτητα δι' ἕκαστον οὐράνιον σῶμα, ἐξηγεῖ δι' αὐτῆς ὅλα τὰ φαινόμενα ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ καὶ τῇ Μηχανικῇ δι' ἀριθμητικῶν ὑπολογισμῶν καὶ γεωμετρικῶν προβλημάτων.

Ἡ σπουδαιότερα ὅμως συνέπεια τῶν ἀρχῶν του εἶνε ὅτι ἡ γῆ καὶ οἱ λοιποὶ πλανῆται δὲν στρέφονται περὶ τὸν Ἥλιον, ἀλλ' ἕκαστος ἔχει ἴδιαν πορείαν, συμπληρῶν τελειότατον κύκλον· ὁ δ' Ἥλιος κεῖται ἐκτὸς καὶ μακρὰν τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχιάς τῶν πλανητῶν. Διὰ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐξηγεῖ καὶ τὴν βαρύτητα τῆς ὕλης καὶ τὴν πτώσιν τῶν σωμάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, μὴ δεχόμενος ἐλκτικὴν ἐπενέργειαν ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς γῆς. Ὁ κ. Λυκόρτας ἐγεννήθη ἐν Σύρῳ καὶ ἄγει σήμερον τὸ τριακοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἶναι δὲ διδάκτωρ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, καὶ δικηγόρος Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὸ 1887 ἐδημοσίευσε τὸ πρῶτον νομικὸν αὐτοῦ βιβλίον, ἣτοι μελέτην κατὰ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, πρῶτος αὐτὸς

ὑποδείξας τὴν κατάργησιν τοῦ μεταίωικοῦ τούτου θεσμοῦ. Συγχρόνως ἐδημοσίευσεν ἐν ἰδίῳ τεύχει μακρὰν μελέτην κατὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Νόμος φονεύει» καὶ ἐτέραν κατὰ τῆς τοκογλυφίας, καταγγέλλων τὴν ἀδράνειαν τῶν τιμωρούντων αὐτὴν Νόμων. Ἐπὶ μακρὸν δὲ δημοσιογραφῆσας ἐν Ἀθήναις, ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶναι γνωστός ἐκ διαφόρων διατριβῶν αὐτοῦ ἐπὶ κοινωνικῶν καὶ Νομικῶν θεμάτων, ὡς καὶ πολλῶν ποιήσεων.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἀσχολιῶν οὐδ' ἐπὶ σιγμῆν κατέλιπε τὴν εὐάρεστον αὐτῷ ἀσχολίαν, τὰ προσφιλῆ μαθηματικά του πρὸς ἃ ἀπὸ τῶν σχολικῶν ἔτι σπουδῶν ἰδιάζουσας ἤσθάνετο κλίσειν καὶ ἰδιοφυίαν ἕκτακτον διέβλεπεν ἐν ἑαυτῷ, Ἄφ' ὅτου συνέλαβε τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ Ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη δὲν ἐδράζεται ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων, ἀδιαλείπτως ἐμελέτα καὶ συνέκρινεν ἐπὶ ὅλην δεκατετραετίαν· τότε δὲ μόνον ἀπεφάσισε νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ σύστημά του ὅταν ἐπέισθη περὶ τῆς ἀριότητος αὐτοῦ μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν.

Ἐν Λειψία διατριβῶν κατὰ τὸ 1890 ἐξέδοτο τὸ πρῶτον μαθητικὸν αὐτοῦ ἔργον ἦτοι μικρὸν λιθογραφημένον τεῦχος ἐν ᾧ ἐξέθετο τὴν θεωρίαν του ἐν περιλήψει, καὶ ὅπερ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι καθηγητὰς καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἐν Βερολίνῳ, λαβὼν φιλόφρονα καὶ ἐνθαρρυντικὴν ἀπάντησιν παρὰ τοῦ τότε προέδρου αὐτῆς τοῦ ἐπιφανοῦς φυσιοδίφου τῆς Γερμανίας Dubois Raymont, ὅστις ὅμως τῷ συνίστα τὴν ταχεῖαν μετάφρασιν τοῦ ἔργου, ἵνα καταστῆ ἐπιχρῆστὴ ἡ ἀπρόσκοπος μελέτη αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ φυσικομαθηματικοῦ τμήματος, εὐρισκόντων δυσκολίαν εἰς τὴν νεοελληνικὴν.

Μὴ τυχῶν ὅμως δοκίμου μεταφράσεως ἐν Γερμανίᾳ μετέβη εἰς Λονδίνον καὶ Παρίσιους καὶ ἐπισκέφθη τὰ ἐκεῖ Ἀστεροσκοπεῖα καὶ μετὰ τριετῆ ἐν Εὐρώπῃ διαμονὴν ἐπανέκαμψεν ἐν Ἑλλάδι ὅταν κατὰ τὸ 1892 ἐξέδοτο ἐντυπον συγγραφὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ κινήσεως· νέα θεωρία» ἐν ἣ ἀνέπτυξεν ἔκτενῶς τὸ σύστημά του καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ ἐκ νέου πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐπιστήμονας, παρακαλῶν αὐτοὺς, ἵνα ἐκφράσωσι τὴν γνώμην των.

Ἄλλ' οὔτε τότε οὔτε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον, ὅτε ἐδημοσίευσεν νέαν τινα μελέτην του ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος κατώρθωσε νὰ ἐφελκύσῃ σπουδαίως τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Τούτου δ' ἕνεκα ὑπέικων καὶ εἰς τὰς συμβουλάς τῶν φίλων του προέβη εἰς τὴν μεταγλώττισιν ἵνα μεταφέρῃ τὴν συγγραφὴν του εἰς εὐρύτερον στάδιον ἐρεύνης καὶ συζητήσεως. Οὕτω δὲ εἶαν τὰ

ἑλληνικὸν αὐτὸ πνευματικὸν ἔργον εἶνε ὄντως προωρισμένον νὰ ἀνοίξῃ νέους ὀρίζοντας ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲν θὰ μείνῃ ἐπὶ πλέον τεθαμμένον καὶ ἄγνωστον.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ὁ κ. Λυκόρτας ἔχει ἐτοιμοὺς καὶ τὰς ἐξῆς συγγραφάς, ἅς θὰ δημοσιεύσῃ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, ἤτοι «περὶ φωτὸς καὶ θερμότητος», «ἱστορίαν τῆς Ἀστρονομίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων», «περὶ παλιρροίας» καὶ «περὶ σεισμῶν».

Τῆς τελευταίας ταύτης ἀποσπάσματα ἐν σχέσει πρὸς τοὺς σεισμοὺς τῆς Λοκρίδος ἐδημοσίευσεν πρὸ τινῶν μηνῶν ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς Ἑστίας.

Β'

Εἰς βιοπαλαιστῆς θοριαμβεύων.

Ὁ πολὺς κόσμος, ἐκ προκαταλήψεως ἢ ἐκ μιμητέως, γεραίρει συνήθως καὶ ὑπερτιμᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους πρὸ πάντων, ὅσους ἡ τύχη, ἡ βία, ἡ ἀγυρτεία πολλάκις, ἢ ἄλλαι μοιραῖαι συμπτώσεις, σπανίως δὲ ἡ προσωπικὴ ἀξία καὶ ἀρετὴ, ἀναβιβάζουσιν εἰς τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος — καλῶς ἢ κακῶς, ἀδιάφορον. Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἱ κατ' ἀνοχὴν ἐπιφανεῖς, οἱ στίλβοντες ἔξωθεν καὶ ἐπισειόμενοι δὲν εἶνε πάντοτε οἱ συντελεσταὶ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐη-

μερίας ἐνός τόπου, ἂν μὴ εἶνε συνήθως οἱ λυμεῶνες καὶ καταστροφεῖς αὐτοῦ. Ἐξ ἐναντίας μάλιστα, κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας, κατὰ τῆς ὀπισθοδρομικότητος καὶ τοῦ μαρασμοῦ, ὃν οὗτοι κατεργάζονται, ἀντιτάσσεται ἀμυνομένη ἢ ἀνώνυμος, ἢ ἀφανής, ἢ

ἀπρόσωπος ἰδιωτικὴ πρόοδος, ἡ ἐργαζομένη, ἡ δημιουργοῦσα, ἡ πλουτίζουσα καὶ ἐκπολιτίζουσα, ἡ διαχέουσα αἷμα καὶ νεῦρα καὶ ζωὴν εἰς τὸ ἐκνευρισμένον καὶ ἀναιμικὸν σῶμα τῆς πολιτείας. Εἰς τὸν πολυσχιδῆ καὶ ἀπειροτύθητον κοινωνικὸν μηχανισμόν ὑπάρχουσι μικρά, ἀφανῆ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἄγνωστα διὰ τοὺς πολλοὺς ἐλατήρια, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία τῆς μηχανῆς προσκόπτει, οἱ δὲ μεγάλοι αὐτῆς τροχοὶ μένουσιν ὄγκοι ἀδρανεῖς καὶ ἄσκοποι.

Ἐν ἐκ τῶν πολλῶν, τῶν ἀφανῶν, τῶν ἀνεπιγνώστων ἴσως ἐλατηρίων τῆς παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρουμένης κοινωνικῆς δράσεως εἶνε ὁ γνωστὸς τραπεζομεσίτης Ἰωάννης Φωτίου. Ἀνὴρ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἄξιος προσοχῆς καὶ μελέτης διὰ τοὺς κοινωνιολόγους, διὰ τοὺς ψυχολόγους, διὰ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων. Ὁ βίος, τὰ ἔργα καὶ ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐξέλιξις του, συνοψίζουσι κοινωνικὰ διδάγματα καὶ ἀληθείας, ἃς δὲν θεωροῦμεν μάταιον νὰ ὑποδείξωμεν ἐνταῦθα. Οἱ πλούσιοι εἰμποροῦν νὰ λάβουν μαθήματα· οἱ πτωχοὶ ἀκόμη περισσότερο. Ὁ κ. Φωτίου δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σπάνιον ὑπόδειγμα αὐτοδημιουργίας καταπληκτικῆς διὰ τοὺς μεμψιμοίρους, τοὺς ἀπαισιοδόξους, τοὺς ἀναποφασίστους, τοὺς αἰτιωμένους τὰ πάντα πλὴν ἑαυτῶν, τοὺς ἀπεκδεχομένους ἐξ οὐρανοῦ καὶ παρὰ τῆς τύχης τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων των καὶ τοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ προορισμοῦ των. "Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ φυγόπονοι, οἱ ἀργόσχολοι, οἱ ματαιόφρονες, οἱ ἐν διογενικῇ ἀδανείᾳ πλημμυροῦντες τὰς πλατείας καὶ τὰ καφενεῖα τῶν Ἀθηνῶν, θὰ μάθωσι τί δύναται νὰ κατορθώσῃ θέλητις ἰσχυρὰ καὶ αὐτοπεποιθήσις ἀμειᾶ-τρεπτος.

Διότι ὁ κ. Φωτίου πλὴν τῶν δύο τούτων ἐφοδίων, τίποτε ἄλλο δὲν εἶχεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐρρίφθη ὑπὸ τὰς πλέον ἐλεεινάς συνθήκας. Ἐνα παιδί τοῦ δρόμου· πτωχόν, ἔρημον, ἐγκυαταλελειμμένον, ὑπὸ τὰ πλήγματα τῆς κοινωνικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφρονήσεως· παιδί ἀπροστάτετον, ἄστεγον λιμῶττον, γυμνητεῦον. Ἡ τύχη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τῷ ἐφάνη μητρικὰ ἀνηλεῆς καὶ ἡ κοινωνία ἀκόμα σκληροτέρα. Καὶ ὅμως ὁ κ. Φωτίου ἠμύνη κατ' ἀμφοτέρων, ἐπάλασεν, ἠγωνίσθη καὶ ἐνίκησε. Ἐνίκησε διότι ἀνέπτυξε θέλησιν χαλυβδίνην καὶ πίστιν εἰς ἑαυτόν. Καὶ ἡ κοινωνία βραθυρῶν τῷ ἤνοιξε τόπον· καὶ ἡ τύχη ἠναγκάσθη ἐν τέλει νὰ τῷ μειδιάσῃ, νὰ ἐνδώσῃ, νὰ μαλαχθῇ, νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὰς ἀγκάλας. Καὶ δὲν εἶνε ἀπορίας ἄξιον μόνον ὅτι ἐδημιούργησεν ἐκ του μηδενὸς θέσιν, ὄνομα, περιουσίαν, οὔτε ὅτι τὴν κοινωνίαν, ἣτις τὸν ὑπεδέχθη ἄλλοτε, παιδίον

ἀπόκληρον, μὲ τὸ μαστίγιον εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὴν χλεύην εἰς τὰ χεῖλη, τὴν κοινωνίαν αὐτὴν τὴν ἐξεδιχθήτη βραδυτέρον διὰ τῶν μακροθύμων ἀγαθοεργῶν του, διὰ τῆς κοινωφελοῦς χρήσεως τῆς περιουσίας του, διὰ τῶν ἀξιομιμητῶν ἔργων του. Ἐδῶ, ὅπου ὁ τόπος ὑφίσταται τὴν πρώτην κοινωνικὴν ζύωσιν, αἱ περιουσίαι σχηματίζοντι τόσον εὐκόλως καὶ τόσον εὐκόλως κατακτῶνται οἱ τίτλοι τοῦ φιλανθρώπου καὶ τοῦ εὐεργέτου!

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶνε ἄξιον ἰδιαίτερας παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ὁ κ. Φωτίου, διανύσας ὅλην αὐτὴν τὴν ἀνάστη καὶ ἀκανθώδη ἀπόστασιν—ἀπὸ μίαν σκοτεινὴν κοινωνικὴν γωνίαν, ἐξ ἧς προῆλθε, μέχρι τῆς περιβλέπτου καὶ ἐπιφθόνου θέσεως ἣν κατέχει νῦν ἐν τῷ χρηματιστικῷ κόσμῳ—κατῴρθωσε νὰ διατηρήσῃ ἀμείωτα καὶ ἀναφαίρετα τὰ ἠθικὰ κεφάλαια, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπεξεδύθη εἰς τὸν κοινωνικὸν ἀγῶνα, τὰ ὁποῖα βαθμηδὸν ἐπολλαπλασίασε, καὶ ἐφ' οἷς πρωτίστως σεμνύνεται. Οὐδὲν ἀπολύτως, οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑποψία, οὐδ' ὁ ἀπώτερος ὑπαινιγμὸς δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ. Ἐδῶ, ὅπου ἡ κακολογία ἐντεινομένη ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ περὶ ὑπάρξεως συναγωνισμοῦ, δὲν ἀφίνει τίποτε ἀκηλίδωτον, δὲν ἐτόλμησεν ἐν τούτοις νὰ ταυύσῃ τὰ βέλη της μέχρι τοῦ κυρίου Φωτίου, τοῦ ἡρωικοῦ κατακτητοῦ τῆς τύχης. Ὁ βίος του ἀνειλίχθη διαφανῆς καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ὅλων.

Ἀκούσατε τὴν ἱστορίαν του.

Μόλις παιδί μικρὸ, τίς οἶδε διὰ τίνων μέσων, τὰ ὁποῖα μόνῃ ἡ μητρικὴ φιλοστοργία γνωρίζει νὰ ἐξευρίσκη, εἶχε κατορθώσει νὰ μάθῃ ὀλίγα γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου· τὸν ἐνθυμοῦνται μελετῶντα ὑπὸ τὴν πενιχρὰν λάμπριν τοῦ φανοῦ, τοῦ φωτίζοντος τὸν δρόμον, ἐγγὺς τῆς καλύβης του. Ἄλλ' αὐτὰ δὲν ἤροικον νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν οὔτε τὸν ξηρὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας. Ἐκέκτητο ὅμως ἐν μικρὸν πλεονέκτημα. λησμονηθὲν ἴσως αὐτῷ ὑπὸ τῆς τύχης· ἦτο καλλιγράφος. Τοῦτο τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς εἰσιτήριον εἰς τὸν κοινωνικὸν του βίον. Προσελήφθη ὡς ἀπλοῦς ὑπαλληλίσκος εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Φιλόπonos, τακτικός, ἐπιμελής, ἐφείλκυσε τὴν πρότοχὴν τοῦ προϊσταμένου του, ὅστις τὸν προήγαγε εἰς ὑπογραμματεῖα ἐν τῷ κακουργοδικεῖῳ Ἀθηνῶν ἐπὶ τέσσαρας συνόδους. Καὶ τὴν γλίσχρον αὐτὴν θέσιν τὴν ἐχρεώσκει εἰς ἑαυτὸν καὶ μόνον Ἄλλ' ὁ νεὸς ἠτθάνετο ἐντὸς του καί τι, τὸ ὅποιον τὸν ἐξώθει εἰς εὐρύτερον κύκλον κοινωνικῆς δράσεως. Ἐφλέγετο ἐκ τοῦ πόθου νὰ βαδίσῃ ἐμπρός, πολὺ ἐμπρός, ἀντὶ νὰ διέλθῃ τὴν ζωὴν τῆς ἀράχνης ἐντὸς τῶν δημοσίων γραφείων. Μίαν ἡμέραν, κατὰ τὸ 1882, διῆλθεν ἀπὸ τὸ Χρηματιστήριον καὶ ἐσταμάτησε καὶ ἐπρόσεξεν εἰς τὸν θόρυβον καὶ τὴν τύρβην

τοῦ ἐκεῖ χρηματιζομένου κόσμου. Πεπροικισμένος μὲ ἀντίληψιν πλέον ἢ κοινήν, κατενόησεν εὐθὺς ἀμέσως ὅτι διὰ τὸ ἔργον καὶ πρὸς εὐδοκίμησιν τοῦ χρηματιστοῦ δύο ἐφόδια ἀπαιτοῦνται ἀναπόδραστα· ἐργατικότης καὶ ἔντιμον ὄνομα. Καὶ ὁ κ. Φωτίου ἐπίστευεν εἰς ἀμφοτέρα. Ἀπεχαιρέτισε τὸν προϊστάμενόν του, ἐδανείσθη ἴσως κανὲν πεντάδραχμον ἀπὸ κανένα γνωστόν του, καὶ ἀπεδύθη εἰς τὸ χρηματιστικὸν στάδιον Ἡ πίστις καὶ ἡ διορατικότης του δὲν τὸν διέψευσαν. Δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ ὁ Φωτίου εἶγεν ἀποκτήσει τὰ ἠθικὰ κεφάλαια, ὧν ἐθεώρει ἑαυτὸν ἄξιον. Εὐφυής, δραστήριος, ἀκούραστος, μειλίχιος, τακτικός, ἀνεπίληπτος εἰς τὰς δοσοληψίας του, ἀμεμπτος εἰς τὸ ἔργον του ἐφείλκυσε τὴν ὑπόληψιν πάντων καὶ συνεχέντρωσε τὴν καλλιτέραν πελατείαν. Καὶ οὕτω βαθμηδὸν ὅλα αὐτὰ τὰ προσόντα ἔβλεπεν ἐξαργυρούμενα εἰς μέταλλον, εἰς χρυσίον, χωρὶς ἡ λάμπις του νὰ τὸν θαμβώσῃ, νὰ τὸν μεθύσῃ, νὰ τὸν ζαλίσῃ. Ἐπὶ 4 ἢ 5 ἔτη εἰργάσθη ἀκαταπόνητος ὅσον δέκα ἄλλοι συνάδελφοί του κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς ἀκμῆς τοῦ Χρηματιστηρίου. Τῷ 1886, ὅποτε μετὰ τὸ περίφημον Κράχ τοῦ Χρηματιστηρίου πᾶσα κίνησις καὶ ζωὴ ἐν αὐτῷ εἶχεν ἐκλίπει, ὁ Φωτίου ἐστάλη ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ οἴκου Σκαραμαγκᾶ ἀνά τὴν Τουρκίαν καὶ Ἀνατολήν μὲ ὅλως ἐμπιστευτικὰς ιδιότητας, ἃς ἐδικαίωσεν ἐπιδείξας ἕκτακτον δραστηριότητα καὶ ἀκρίβειαν ἄψογον, τοῦθ' ὅπερ ἐστερέωσε τὴν φήμην του ἐν τοῖς ἀνωτέροις κύκλοις τοῦ τραπεζιτικοῦ καὶ χρηματιστικοῦ κόσμου. Βραδύτερον, τῷ 1889, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τῶν Παρισίων μετέβη καὶ περιῆλθε πολλὰ χέτρα τῆς Εὐρώπης, μελετήσας ἐκ τοῦ πλησίον καὶ μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ παρατηρητικότητος τὸν ὀργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν χρηματιστηρίων. Ἐκτοτε ἐργάζεται ὡς τραπεζομίτης, γνωστὸς πλέον εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον, ἔχων ἀείποτε πρὸ ὀφθαλμῶν ἀνηρητημένον πρὸ τοῦ γραφείου του καὶ ἐντὸς χρυσοῦ πλαισίου καλλιγεγραμμένον, τὸν περίφημον ἐκείνον δεκάλογον τοῦ ἑκατομμυριοῦχου Ρότολδ, ἐν ᾧ πλὴν ἄλλων ἀναγράφεται ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἔργασίαν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ὄροι ἀπαραίτητοι τοῦ ἐντίμου πλουτισμοῦ, ὄροι τοὺς ὁποίους παιδιόθεν εἶχεν ἐνστερνισθῆ, εἰς οὓς ἐπίστευε μετὰ φανατισμοῦ καὶ οὓς τῷ ἐπεφυλάσσετο ἡ γλυκεῖα εὐχαρίστησις νὰ διατρανώσῃ διὰ σειρᾶς ἔργων ἐπιφθόνων.

Διότι ὁ κ. Φωτίου εἶνε ἐκ τῶν περιεργότερων καὶ πρακτικωτέρων τύπων τῶν πράγματι καὶ ἐξ αἰσθήματος φιλανθρώπων. Καὶ πρὶν ἀκόμα ἀποκτήσῃ ἄφθονα τὰ ὑλικά ἐφόδια τῆς ζωῆς,

τὸ αἰσθημα τῆς ἀγαθοεργίας εἶχε κατατιῆ ἐν αὐτῷ εἶδος ψυχώσεως εὐγενοῦς. Καθ' ὃν χρόνον ἡ τύχη τῷ ἤνοιγε τὰς ἀγκάλας, αὐτὸς ἐνεκολοπούτο τοὺς πάσχοντας, τοὺς πτωχοὺς, τὰ ὄρφανά, τὰ ἐγκαταλειμμένα, ὧν αὐτὸς πρὸ πάντων ἦ ο εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσῃ, νὰ αἰσθανθῇ καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὴν δυστυχίαν καὶ τὰς βρασάνους. Πλὴν ἄλλων βοθημάτων, τὰ ὅποια ἀπέμειναν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἀπορρήτου, γνωσταί εἰσιν αἱ πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς πολλαπλαῖ καὶ δαφιλεῖς παροχαί του. Οὕτω μία τῶν γλυκυτέρων του ἀπολαύσεων ἦτο κατὰ τὰς παραμονάς τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ νέου ἔτους: νὰ καταβάλῃ ἐξ ἰδίων διάφορα ποσὰ πρὸς ἀποφυλάκισιν πολλῶν πτωχῶν οἰκογενειάρχων, κρατουμένων διὰ δημόσια χρέη, ἀποδίδων οὕτω τὴν χαρὰν καὶ τὴν γαλήνην εἰς τὰς ἡρημωμένας οἰκίας των. Περί τὰς τεσσαράκοντα ὄρφανὰς κόρας τοῦ λαοῦ ἐπροίκισε καὶ ἀποκατέστησε Δύο ψυχοκόρας του, ἔσχε τὴν ὅλως πατρικὴν φροντίδα νὰ ὑπανδρεύσῃ μετὰ συζύγων χρηστῶν δύο ἐκατέρω πρὸς 10,000 δραχμῶν μετὰ τὴν συνειτὴν πρόνοιαν ὅπως ἡ προῖξ μὲν ἀδιατίμητος καὶ μὴ σπαταληθῇ τυχὸν ἐν οὐ δέοντι. Γενναῖα ποσὰ ἔχει δωρήσει εἰς πλείστα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα, ὡς εἰς τὸ Ἀμαλ εἰον Ὀρφανοτροφεῖον, τὴν Σχολὴν τῶν Ἀπόρων Παίδων, τοῦ Παρνατσῶ, τὴν Ἐταιρίαν τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ, τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον, τὸν Τεγεατικὸν Σύνδεσμον, κλπ. κλπ. Συντηρεῖ ἐξ ἰδίων τέσσαρα ἀτυχῆ πλάσματα, τέσσαρας φρενοβλαβεῖς ἐν τῷ Δρομοκαίτειῳ, καταγομένους ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Τουρκίας καὶ ὅλως ἀγνώστους αὐτῷ. Μία τῶν γενναίων δωρεῶν του εἶναι ἡ τῷ 1889 γενομένη πρὸς τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐκ 10,000 δραχμῶν πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν μιᾶς κλίνης ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς του. Ἐπίσης ἀξία μνείας, διὰ τὸν πρακτικὸν μάλιστα αὐτῆς σκοπόν, εἶναι καὶ ἡ ἐκ 5,000 δραχμῶν, ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς του καὶ αὐτῆ, γενομένη δωρεὰ εἰς τὸ Δρομοκαίτειον πρὸς κατασκευὴν δωματίου ἐκ καουτσούκ δια τὰς μαινομένας. Τὸ δωμάτιον τοῦτο, ὡς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ ἰδρυθὲν ἕτερον ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ ζαπλοῦτου ὁμογενοῦς Στεφάνου Ῥάλλη διὰ τὸ ταῖμα τῶν ἀνδρῶν, εἶναι τὰ μόνα τὰ ὅποια εἰσῆχθησαν καὶ ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι, σωστικώτατα δὲ διὰ τοὺς πλείστους τῶν μονομανῶν.

Ἴδου ἐν περιλήψει καὶ διὰ γενικῶν γραμμῶν ὁ σκιαγραφούμενος ἀνὴρ, τοῦ ὁποίου ὁ βίος καὶ τὰ ἔργα ἤμπορουν νὰ χρησιμεύσουν ὡς τὸ καλλίτερον ζωντανὸν παράδειγμα εἰς πάντας, καὶ τὰ ὅποια συνοψίζονται εἰς τὰς τρεῖς ταύτας συνθήκας: θ ἐ λ η σ ι ς, ἐ ρ γ α σ ι α, κ α θ ἡ κ ο ν. Ὁ κ. Φωτίου εἶνε ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ὀφιλοῦτους, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ βαδίσωσι μετὰ τὸ

μέεωπον ύψηλά καί τήν συνειδησιν ύψηλοτέραν. Κατά τὰ ἄλλα εἶνε κοινωνικώτατος καί εὐχάριστος ἄνθρωπος, μέ ἰδιορρυθμίας καί ἐκκεντρικότητας μᾶλλον εὐαρέστους ἢ ὀχληράς.

Οὕτω λόγου χάριν ἐφρόντισεν ἀπό τοῦδε καί ἤγειρε τὸν τάφον του, ὃν περιέζωσε μέ μαρμάρινον κιγκλίδωμα, καί ὃν προορίζει διὰ τὸν αἰώνιον ὕπνον ἑαυτοῦ καί τῆς μητρὸς του, τὴν ὁποίαν λατρεῦει μετὰ φιλοστοργίας μυθώδους καί εὐγνωμοσύνης τρυφερωτάτης, διότι εἰς τὰς ἀγρύπνους αὐτῆς φροντίδας, τὰς πλήρεις βασάνων καί στερήσεων ὀφείλει τὰ ὀλίγα γράμματα τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου καί τὰ πρῶτα ἠθικὰ διδάγματα. ἀνθ' ὧν νῦν

τῇ ἀνταποδίδει βίον ὀλιβιον καί εὐδαιμόνα. Μανθάνομεν δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἔχει προνοήσει καί περὶ τῆς περιουσίας του μετὰ θάνατον, καταλείπων αὐτὴν πρὸς φιλανθρωπικούς καί πρακτικοῦ πνεύματος σκοπούς.

Γ'

Εἷς Γίγας
τῆς ἐν Ἑλλάδι
μηχανουργίας

ΕΚ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀναπτυχθείσης ἐμπορικῆς καί βιομηχανικῆς προόδου τοῦ Πειραιῶς

εἶνε καί ὁ Ἄγγλος μὲν τὴν καταγωγὴν ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι πρὸ πολλοῦ ἐγκλιματισθεὶς Τζῶν Μὰκ Δούαλλ. Ἡ ἐν Ἑλλάδι κάθοδος καί ἐγκατάστασις του ἀφορμὴν ἔσχε τὴν ἐξῆς τυχαίαν περίστασιν. Πρὸ τεσσαρακονταετίας περίπου, τῷ 1855, ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον δέπλεε τὸν κορινθιακὸν κόλπον πρὸς φόρτωσιν σταφίδος ἐκ τῶν σταφιδοφόρων λιμένων. Ἐν αὐτῷ ὑπηρετεῖ τότε ὡς μηχανικός, νεα-

νίας είκοσιπενταετής, καὶ ὁ Τζών, ὅστις παρατυχὼν εἰς τὸ ἐν Πάτραις ναυλωτικὸν Γραφεῖον τοῦ κ. Βαλερίου καὶ ἰδὼν κατὰ τύχην ἄρτον ἐκ σίτου ἀτελέστατα ἠλεσμένον δι' ἔλλειψιν μηχανημάτων — καθ' ὅσον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον ἀτμόμυλοι — ἀμέσως κατενόησεν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἦτο χώρα βιομηχανικῶς ἐτι ἀνεκμετάλλευτος, συνέλαβε δ' ἔκτοτε τὸ σχέδιον καὶ τὸν ἀκάθεκτον πόθον τοῦ νὰ κατέλθῃ εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀσκήσῃ ἔργα βιομηχανίου. Καὶ πράγματι μετὰ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη, ἐγκαταλιπὼν τὴν Ἀγγλίαν, ἀφίκετο εἰς Σύρον κατορθώσας ἐν ἀρχῇ νὰ προσληφθῇ ὡς μηχανικὸς παρὰ τῇ Ἀτμοπλοῖᾳ Σύρου. Μεθ' ὃ ἐξοικονομήσας τὰ πρῶτα χρηματικὰ ἐφόδια μετέβη εἰς Πειραιᾶ, ἔνθα ἰδρυσεν ἀτμόμυλον μετὰ τοῦ μακαρίτου Σεφερλῆ. Βραδύτερον, μετὰ τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1868 καταστροφὴν τοῦ ἀκμάζοντος τότε μηχανουργείου τοῦ Βασιλειάδου, ὁ Τζών Μὰκ Δουάλλ ἰδρυσεν τοιοῦτον, δυνηθεὶς διὰ τῆς ἀκαμάτου φιλοπονίας του, τῆς εὐφυίας του καὶ τοῦ πρακτικοῦ καὶ δημιουργικοῦ πνεύματός του νὰ τὸ καταστήσῃ ὁσημέραι τέλειον καὶ μοναδικὸν ἀνά τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσω μὲν ὅτι σήμερον ἐργάζονται ἐν αὐτῷ περὶ τοὺς 420 ἐργάται καὶ τεχνίται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ γεραροῦ διευθυντοῦ, παρέχοντος οὕτω ἄρτον ἐντιμον εἰς τόσας οἰκογενείας. Ἐν τῷ Μηχανουργεῖῳ τοῦ κ. Δουάλλ ἐγένοντο μεγάλα καὶ καταπληκτικὰ ἀληθῶς διὰ τὸν τόπον μας ἔργα. Μεταξὺ ἄλλων τὸ ἐργοστάσιον κατεσκεύασεν πολλοὺς τῶν ἤδη εὐδοκίμως ἐν Ἑλλάδι λειτουργούντων ἀτμομύλων, ἐν οἷς οἱ σπουδαιότεροι εἰσὶν οἱ ἐργολαβικῶς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοι τοῦ ἐν Πειραιεῖ Ἀρ. Παπαγεωργακοπούλου, πρῶην Γαρουφάλη, καὶ τοῦ ἐν Πάτραις Βασιλείου Καράμπελα ἀξίας ἐκάτερος 300,000 περίπου δραχμῶν Ἐπίσης σπουδαῖα ἔργα τοῦ Μηχανουργείου Δουάλλ εἶνε καὶ ὁ ἐν Κων]λει μέγας ἀτμόμυλος, ὃν πρό τριετίας κατεσκεύασεν καὶ ὅστις ἀνήκει εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ Γκιριτιλῆ—Μουσταφᾶ πασσᾶ, μὲ τεραστίαν ἀτμομηχανὴν 300 ἵππων δυνάμεως μὲ δύο λέβητας χαλυβδίνους καὶ μὲ δέκα ζεύγη μυλολίθων. Ὡσαύτως ὁ ἐν Σμύρῃ ἀτμόμυλος, ὁ ἀνήκων εἰς τὸν ἄγγλον Πάττερσων, εἶνε προϊόν τοῦ Μηχανουργείου Μὰκ Δουάλλ.

Ἐν γένει τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο παρήγαγε σπουδαιότατα μηχανήματα, δι' ὧν ἐφοδιάσε καὶ ἐφοδιάζει τὴν ἐν τῷ Ἑσπρωτικῷ καὶ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ βιομηχανίαν, οἷον ἐλαιουργικὰς μηχανάς, ὑδραυλικὰς, μὲ πίεσιν 300 τόννων, κλωστικὰς, νηματοουργικὰς κτλ. Ἐν γένει δὲ εἶνε οὕτως τελεῖως καὶ πλουσίως κατηρητισμένον ὥστε πλὴν ὄλων ἀνεξαιρέτως τῶν εἰδῶν τῆς μηχανουργίας, δύναται νὰ κατασκευάζῃ τὸ ἐντελέστερον ἀτμόπλοον μέγρι καὶ θω-

ρηκτοῦ. Ἐσχάτως μάλιστα ἐπλουτίσθη καὶ με ὑδραυλικὸν καθη-
λωτῆρα τέλειον, τὸν πρῶτον ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχοντα καὶ λειτου-
γοῦντα με πίεσιν μέχρι 80 τόννων. Ἐπίσης κέκτηται ὀρζόντιον
πλανιστῆρα, δι' οὗ πλανίζει τὰ ἄκρα τῶν πλακῶν διὰ μιᾶς καὶ
καθ' ὅλον τὸ μῆκος· ὡσαύτως καθέτους κυλίνδρους ἀτμοκινήτους
πρὸς κύρτωσιν πλακῶν διὰ μεγάλους ἀτμολέβητας. Εἰς τὸ ναυ-
πηγικὸν τμήμα τοῦ Μηχανουργείου Μὰκ Δούαλλ ἐναυπηγήθησαν
ἕως σήμερον ὑπὲρ τὰ 35 ἀτμόπλοια, διὰ τὸν Πειραιᾶ, τὴν Κων-
σταντινούπολιν καὶ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐξ αὐτῶν
δύο εἰσὶ τὰ γνωστὰ τῆς ὁμωνύμου ἀτμοπλοίας Ἀθηνᾶ καὶ
Μαργαρίτα. Ἡ Ἀθηνᾶ μάλιστα διακρίνεται διὰ τὸν τέ-
λειον μηχανισμόν, ὄντα τοῦ τελευταίου ἐν Εὐρώπῃ συστήματος,
δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται μεγάλη οἰκονομία καυσίμου ὕλης, με ταχύ-
τητα 13 μιλίων καθ' ὥραν καὶ με κατανάλωσιν γαιαιθράκων
8 τόννων κατὰ εἰκοσιτετράωρον· ἔχει ὅλον τὸ σκάφος χαλύβδινον,
με μηχανὰς τριπλῆς ἐκτοννώσεως (triple expansion) με δύο
χαλυβδίνους λέβητας· εἶνε δὲ τὸ μόνον ἐν Ἑλλάδι ἐμπορικὸν σκάφος
με τέλειον καὶ νεώτατον ἐν γένει μηχανισμόν διὰ τοῦ ὁποίου-
μόνον τὰ μεγάλα κανουργῆ ἀτμόπλοια τῆς Πανελληνίου εἶται
ρίας τὰ ἐκτελοῦντα τὰς ἐξωτερικὰς γραμμάς, εἰσὶν ἐφωδιασμένα.
Τὸ εὐχάριστον δὲ εἶνε ὅτι τὰ ἐν τῷ Μηχανουργεῖῳ Δούαλλ ναυ-
πηγοῦμενα σκάφη, ἐνῶ κατασκευάζονται ἐπίσης ἐντελῆ καὶ
ἐφάμιλλα πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ, στοιχίζουσι κατὰ 15 καὶ 20
τοῖς 0/0 εὐθηνότερον αὐτῶν. Δέον δὲ νὰ σημειωθῇ καὶ τοῦτο
ὅτι τὸ Μηχανουργεῖον Μὰκ Δούαλλ ἐχρησίμευσε καὶ ὡς σχολῆ
πλήρης, ἀναδείξασα καὶ παραγαγοῦσα πλείστους Ἕλληνας μη-
χανικούς καὶ βιομηχάνους τελειοποιηθέντας ὑπὸ τὴν πατρικὴν
ἐπίβλεψιν τοῦ διευθυντοῦ.

Ἀπό τινων ἐτῶν ὁ ῥέκτης καὶ ἀκούραστος Τζῶν Μὰκ Δούαλλ
ἱδρυσεν καὶ ὁμωνύμου ἀτμοπλοῖαν, οὗ μικρὸν συντελέσισαν καὶ
συντελοῦσαν εἰς τὴν ἐπέκτασιν καὶ διευκόλυνσιν τῆς κατὰ θάλασσαν
συγκοινωνίας καὶ πολλὰς ἐκδουλεύσεις παρέχουσαν εἰς τοὺς ἐμπο-
ρευομένους. Ἡ ἀτμοπλοῖα τοῦ Τζῶν Μὰκ Δούαλλ καὶ Βάρβουρ,
ἀπαρτιζομένη ἐκ πέντε κορυφῶν, στερεῶν καὶ ταχυπλῶν
σκαφῶν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Μαργαρίτης, τῆς Θέτι-
δος, τῆς Ἡρας καὶ τοῦ Ποσειδῶνος, ὑφισταμένη σινε-
ταιρικῶς μετὰ τοῦ γαμβροῦ του κ. Βάρβουρ, διατελεῖ ὑπὸ τὴν
δεξιάν καὶ δραστηρίαν διεύθυνσιν τοῦ κ. Νικ. Νατσούλη. Εἰς τὸν
κ. Μὰκ Δούαλλ ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἀμείβουσα τὰς κοινω-
φελεῖς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ, ἀπένειμε τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ
Σωτήρος.